

Српско археолошко друштво
Завичајни музеј Параћин

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

XLIV СКУПШТИНА И ГОДИШЊИ СКУП

Параћин, 14. – 16. октобар 2021. године

Програм, извештаји и апстракти

Организациони одбор скупа

Бранислав Стојановић, директор, Завичајни музеј Параћин
МА Огњен Младеновић, секретар Српског археолошког друштва
др Адам Н. Црнобрња, председник Српског археолошког друштва
др Војислав Филиповић, потпредседник Српског археолошког друштва
Филип Стефановић, кустос, Завичајни музеј Параћин

Научни одбор скупа

проф. др Душан Михаиловић, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

doc. dr Martina Blečić Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

prof. dr Boris Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

др Адам Н. Црнобрња, Народни музеј у Београду

др Војислав Филиповић, Археолошки институт, Београд

Марин Бугар, Народни музеј, Крушевац

др Драган Милановић, Археолошки институт, Београд

др Наташа Миладиновић-Радмиловић, Археолошки институт, Београд

др Селена Витезовић, Археолошки институт, Београд

мр Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш

др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт, Београд

др Јелена Анђелковић Грашар, Археолошки институт, Београд

др Бојана Племић, Академија струковних студија, Београд

Приредили: Адам Црнобрња и Војислав Филиповић

Издавач: Српско археолошко друштво, Београд и Завичајни музеј Параћин

За издавача: Адам Црнобрња и Бранислав Стојановић

Штампа: Four print, Beograd

Тираж: 200

Бесплатан примерак

ISBN 978-86-80094-17-5

Република Србија

XLIV скупштина и годишњи скуп Српског археолошког друштва и штампање ове публикације финансирани су средствима Министарства културе и информисања и Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

САДРЖАЈ

Поздравна реч.....	4
Програм XLIV годишњег скупа.....	5
Извештај о раду УО САД.....	15
Извештај о финансијском пословању САД.....	20
Извештаји о раду секција САД.....	22
Одбрањени радови на катедри за археологију.....	30
Самостални стручњаци у култури (обавештење).....	34
Резимеи.....	41

међу Србима пре XIII века те би новац Јована Владимира представљао откриће од изузетне важности – први новац неког српског или јужно-словенског владара.

Милица Радишић, Археолошки институт, Београд

СРЕДЊОВЕКОВНА АРХЕОЛОГИЈА И БЈЕЛОБРДСКА КУЛТУРА У ИСТОЧНОЈ ЦЕНТРАЛНОЈ ЕВРОПИ: ИСТРАЖИВАЊА НЕКАДА И ДАНАС

Током стогодишњих изучавања бјелобрдске културе - археолошког наслеђа из раздобља од 10-12. века у Карпатској котлини - успостављене су различите истраживачке праксе и интерпретативни оквири, везани, на првом месту, за тумачење налаза из некропола. У средњоевропској медијевистици појам бјелобрдске културе представља својеврсну контроверзу, која је проистекла из сучељених ставова стручњака о моделима интеракције домаће популације поставарског периода и досељених мађарских племена. Да ли су бројније становништво чинили Панонски Словени или Мађари? Које групе су носиоци/креатори одређених предмета материјалне културе? Да ли је ондашња елита била завојевачка група источних досељеника, док су други чинили “обично” становништво? То су тежишна питања на која су настојали да дају одговоре стручњаци из Хрватске, Србије, Мађарске, Румуније и Словачке. Такав прилично симплифициран приступ скретао је фокус са изучавања културних и друштвено-економских процеса који су пратили стварање и развој мађарске државе. Верујемо да је, поред свега другог, до неразумавања стручњака из различитих средина долазило и због језичке баријере. Истраживачи из Србије нису у довољној мери били упућени у истраживања на пољу средњовековне археологије у Мађарској, будући да су радови претежно публиковани на интегрално мађарском језику. Исто важи и за тамошње стручњаке; они су слабо пратили резултате из југословенских земаља.

У саопштењу ће се приказати развој идеја о бјелобрдској проблематици, али тежиште неће бити на пуком критицизму ранијих истраживачких пракси које су добрим делом биле условљене друштвено-политичком ситуацијом у 20. веку. Иако је фокус данашњих истраживања промењен, а стручњаци су, углавном, много растерећенији у погледу средњовековних етницитета, и даље постоји терминолошка и хронолошка неуједначеност у тумачењу истих појава на различитим адми-

нистративним подручјима. Стога је намера да се представе савремене тенденције у истраживању тема које се могу наткрити појмом бјелобрдске културе у централноевропској медијевистици, и у складу са тиме, да се понуди одговарајући приступ за даља проучавања датог периода у Србији.

Nataša Šarkić, OsteoResearch
Marina Matković Vrban, Gradski muzej Nova Gradiška
Marija Mihaljević, Gradski muzej Nova Gradiška
Mislav Čavka, Klinički bolnički centar Zagreb, klinički zavod za dijagnostičku i intervencijsku radiologiju; Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Katedra za socijalnu medicinu i organizaciju zdravstvene zaštite

PRELIMINARNI REZULTATI ARHEOLOŠKIH ISKOPAVANJA I ANTROPOLOŠKE ANALIZE SA LOKALITETA RAŠAŠKA – RAČEŠA (BOBARE, HRVATSKA), XIII-XVI VEK

Istorijski izvori posed Rašašku (Račešu) prvi put navode 1210. godine, kada je kralj Andrije II daruje templarima u Požeškoj županiji. Utvrđenje Račeša smeštena je na jugozapadnim obroncima Psunja (247 m n.v.), južno od naselja Bobare, dok se na istočnoj strani nalazi potok Rašaška.

Lokalitet Račeša otkriven je 2011. u sklopu rekognosciranja okolnog područja. Na lokalitetu nije bilo vidljivih nadzemnih ostataka gradnje, a istraživanjima pokrenutim 2012. (kontinuirano se provode, zadnja etapa 2019.) otkrivene su zidane strukture u arheološkom sloju. Istraživanjima su otkriveni ostaci fortifikacijskog sklopa građenog od klesanih blokova kamena peščenjaka, a klesarska obrada kamena, oblikovanje arhitektonskih detalja i profilacija potvrđuju da je reč o utvrđenju iz prve polovine XIII veka, kada se templari spominju kao vlasnici teritorije Račeša. Arheološkim iskopavanjima istražene su u potpunosti dve prostorije, kao i prostor oko spolajasnijih zidova tih prostorija. Uz građevinske ostatke utvrđenja, prikupljeni su i brojni pokretni nalazi, kao i 128 skeletnih ukopa, koje možemo datirati u razdoblje između XIII-XVI veka.

Cilj ove prezentacije je da prestavi rezultate arheoloških iskopavanja i antropološke analize, sa posebnim osvrtom na primenu pogrebne arheologije prilikom analize. Pogrebna arheologija proučava ljudske ostatke u njihovom arheološkom kontekstu i može nam doneti brojne značajne informacije o pogrebnim običajima, tafonomskim faktorima kojima su ostaci bili izloženi, eventualnom prisustvu pokretnih predmeta u opljačkanim grobovima, redo-